

**СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ**

Л. М. Товстолят, О. В. Хуткий

ДЕРЖАВНЕ БУДІВНИЦТВО

Методичний посібник

*Для студентів денної та заочної форм навчання
спеціальності 6.03040101 «Правознавство»
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»*

Черкаси
2012

Товстопят Л. М. Державне будівництво : методичний посібник : для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 6.03040101 «Правознавство» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» / Л. М. Товстопят, О. В. Хуткий. – Черкаси : Східноєвропейський ун-т економіки і менеджменту, 2012. – 28 с. – [Укр. мова.]

Рецензент *Л. А. Дудко*, к. с. н., доцент СУЕМ, начальник комунальної установи Черкаської обласної ради «Центр соціологічних досліджень»

Відповідальний за випуск
О. М. Строгалова

Затверджено навчально-методичною радою університету як методичний посібник для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 6.03040101 «Правознавство» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», протокол № 18/12 від 16.02.2012.

© Східноєвропейський університет
економіки і менеджменту, 2012

ВСТУП

«Державне будівництво» є нормативною навчальною дисципліною, що передбачена навчальним планом підготовки фахівців кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю 6.03040101 «Правознавство» і входить до циклу дисциплін професійно-практичної підготовки.

За роки незалежності України закладені основи для розвитку державного будівництва в державі, удосконалення його змісту та організації роботи державних та місцевих органів влади. Проте, Україні необхідні й надалі фундаментальні основи розбудови демократичної держави, удосконалення та розвитку принципів розподілу гілок влади та формування інституту громадянського суспільства. На сучасному етапі розвитку суверенної держави України увага приділяється складовим демократичного сходження та євроінтеграційним прагненням.

Діяльність держави проявляється в певних процесах, формах і методах державного керівництва, у взаємовідносинах різних підрозділів державного механізму. Тому завдання дисципліни полягає в ознайомленні студентів із системою органів державного будівництва та самоврядування в Україні, їх функціями, повноваженнями і компетенцією, основами діяльності, формами, методами та організацією роботи.

Метою курсу є набуття студентами знань про державне будівництво та самоврядування в Україні, проблеми державотворення, а саме: про організацію роботи Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Конституційного Суду України, органів місцевого самоврядування України.

У результаті вивчення курсу **студент повинен знати:**

- поняття та предмет державного будівництва та самоврядування в Україні;
- конституційні основи державного будівництва та самоврядування;
- систему органів державної влади і самоврядування;
- основні поняття та терміни з курсу;
- форми контролю діяльності органів державної влади і самоврядування.

Студент повинен уміти:

- тлумачити загальнотеоретичні поняття і категорії;
- знаходити необхідну правову літературу для поповнення своїх знань;
- з'ясувати шляхи, необхідні напрямки вдосконалення законодавства, що стосується цієї сфери діяльності.

1. НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ

Вступ. Поняття та основи державного будівництва і місцевого самоврядування

Поняття державного будівництва та самоврядування, Конституційні основи державного будівництва та самоврядування, основні елементи змісту державного будівництва і самоврядування, джерельна основа державного будівництва і самоврядування, державне будівництво та самоврядування як наука і навчальний курс.

Література: Норм. акти [1-12]. Баз.[1, с. 8-27]. Осн. [1-5]. Дод. [20, 27, 42].

Змістовий модуль 1. Організація роботи Верховної Ради України

Тема 1. Верховна Рада України: організація роботи

Організаційний устрій, функції і повноваження Верховної Ради. Правова основа організації роботи Верховної Ради. Організаційні форми роботи. Перша сесія Верховної Ради нового скликання. Законодавчий процес, робота народних депутатів на сесіях.

Голова Верховної Ради і його заступники. Апарат Верховної Ради.

Література: Норм. акти [1-3]. Баз. [1, с. 39-47]. Осн. [1, 3-5]. Дод. [2, 12, 13, 16, 20, 22-24, 27, 28, 32, 36, 38, 41, 42].

Тема 2. Верховна Рада України: парламентські комітети і депутатські групи

Парламентські комітети як спеціальні внутрішні підрозділи Верховної Ради, функції, система і порядок створення парламентських комітетів, організаційні форми діяльності. Акти парламентських комітетів, тимчасові спеціальні комісії, депутатські групи і фракції, система, функції та організація роботи.

Література: Норм. акти [1-3]. Баз. [1, с. 39-47]. Осн. [1, 3-5]. Дод. [2, 12, 13, 16, 20, 22-24, 27, 28, 32, 36, 38, 41, 42].

Тема 3. Народний депутат України: організація роботи у виборчих округах

Правове регулювання роботи народних депутатів України. Виборчі округи – первісна територіальна одиниця виборчої системи. Організація роботи депутатів з виборцями, державними органами, громадськими об'єднаннями, трудовими колективами і зборами громадян. Звіти народних депутатів перед виборцями. Організаційно-правові гарантії депутатської діяльності. Депутатська недоторканність.

Література: Норм. акти [6, 7, 9]. Баз. [1, с. 53-55]. Осн. [1-5]. Дод. [10].

Тема 4. Організація роботи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Правовий статус і правова основа діяльності Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. Функції і повноваження Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. Призначення, звільнення та припинення повноважень. Підстави діяльності Уповноваженого та його акти. Організація діяльності Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. Гарантії діяльності Уповноваженого Верховної Ради з прав людини.

Література: Норм. акти [8]. Баз. [1, с. 87-100]. Осн. [1-5]. Дод. [11, 44, 48, 49].

Тема 5. Рахункова палата

Правовий статус і правова основа діяльності Рахункової палати України. Функції і повноваження Рахункової палати України. Склад Рахункової палати України. Гарантії діяльності Рахункової палати України.

Література: Норм. акти [10]. Баз., с. 87-100. Осн. [1-5].

Змістовий модуль 2. Організація роботи Президента України. Рада Національної безпеки та оборони. Кабінет Міністрів України та органи державної виконавчої влади

Тема 6. Організація роботи Президента України

Президент України як глава держави. Організація і проведення виборів Президента України. Організація роботи Президента України з органами виконавчої, законодавчої, судової влади та місцевого самоврядування. Правові акти Президента України. Інститут імпідменту.

Література: Норм. акти [4]. Баз. [1, с. 101-136]. Осн. [1, 3-5]. Дод. [1, 6, 35, 43].

Тема 7. Рада Національної безпеки та оборони

Функції Ради національної безпеки і оборони України. Компетенція Ради національної безпеки і оборони України. Склад і структура Ради національної безпеки і оборони України. Правовий статус Ради національної безпеки і оборони України. Порядок функціонування Ради національної безпеки і оборони України.

Література: Норм. акти [5]. Баз. [1, с. 101-136]. Осн. [4]. Дод. [6, 35].

Тема 8. Кабінет Міністрів України та органи державної виконавчої влади

Правовий статус і правова основа діяльності Кабінету Міністрів України. Порядок утворення і структура Кабінету Міністрів. Прем'єр-міністр України. Організація роботи Кабінету Міністрів, його акти. Організація роботи центральних органів виконавчої влади. Система і повноваження місцевої державної адміністрації. Апарат місцевої державної адміністрації.

Література: Баз. [1, с. 137-163]. Осн. [1-5]. Дод. [7, 15, 34].

Змістовий модуль 3. Статус та організація роботи Конституційного Суду України. Основні засади місцевого самоврядування в Україні

Тема 9. Статус та організація роботи Конституційного Суду України

Правовий статус і правова основа діяльності Конституційного Суду України. Порядок призначення суддів Конституційного Суду України. Голова Конституційного Суду і його заступники. Структура Конституційного Суду України. Організаційно-правові форми та організація роботи Конституційного Суду. Акти Конституційного Суду України.

Література: Норм. акти [11]. Баз. [1, с. 201-218]. Осн. [2, 35]. Дод. [47, 39, 5, 46, 45].

Тема 10. Основні засади місцевого самоврядування в Україні

Правова основа місцевого самоврядування. Територіальна основа місцевого самоврядування. Основні принципи і система місцевого самоврядування. Правове забезпечення місцевого самоврядування.

Література: Норм. акти [12]. Баз. [1, с. 164-196]. Осн. [2-5]. Дод. [10, 21, 25, 30, 37, 51].

Тема 11. Організація роботи органів місцевого самоврядування України

Повноваження органів місцевого самоврядування. Місцеві ради та їх виконавчі органи. Районні та обласні ради, їх посадові особи та апарат. Самоврядування у м. Києві та його особливості. Акти органів місцевого самоврядування. Гарантії місцевого самоврядування.

Література: Норм. акти [12]. Баз. [1, с. 164-196]. Осн. [1, 2]. Дод. [21, 51, 37, 9, 26, 25, 33].

2. РОБОЧА ПРОГРАМА КУРСУ

2.1. Тематика лекцій

Лекція 1. Вступ. Поняття та основи державного будівництва і місцевого самоврядування.

План лекції:

1. Поняття державного будівництва та місцевого самоврядування.
2. Конституційні основи державного будівництва та місцевого самоврядування.
3. Джерельна основа державного будівництва і місцевого самоврядування.

4. Державне будівництво та самоврядування як наука і навчальний курс.
5. Система органів державної влади та місцевого самоврядування.

Лекція 2. Верховна Рада України: організація роботи.

План лекції:

1. Організаційний устрій, функції і повноваження Верховної Ради.
2. Правова основа організації роботи Верховної Ради, форми роботи.
3. Законодавчий процес, робота народних депутатів на сесіях.
4. Голова Верховної Ради і його заступник, апарат Верховної Ради.
5. Парламентські комітети, депутатські групи і фракції.

Лекція 3. Верховна Рада України: парламентські комітети і депутатські групи.

План лекції:

1. Парламентські комітети як спеціальні внутрішні підрозділи Верховної Ради.
2. Функції, система і порядок створення парламентських комітетів.
3. Акти парламентських комітетів.
4. Тимчасові спеціальні комісії, депутатські групи і фракції, їх функції та організація роботи.

Лекція 4. Народний депутат України: організація роботи у виборчих округах.

План лекції:

1. Правове регулювання роботи народних депутатів України.
2. Виборчі округи – первісна територіальна одиниця виборчої системи.
3. Організація роботи народних депутатів з виборцями, державними органами, громадськими об'єднаннями, трудовими колективами і зборами громадян.
4. Звіти народних депутатів перед виборцями.
5. Депутатська недоторканість.

Лекція 5. Організація роботи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

План лекції:

1. Правовий статус і правова основа діяльності Уповноваженого ВР.
2. Функції і повноваження Уповноваженого ВР з прав людини.
3. Призначення, звільнення та припинення повноважень.
4. Організація роботи Уповноваженого з прав людини.
5. Гарантії діяльності Уповноваженого ВР з прав людини.

Лекція 6. Рахункова палата.

План лекції:

1. Правовий статус і правова основа діяльності Рахункової палати України.
2. Функції і повноваження Рахункової палати України.
3. Склад Рахункової палати України.
4. Гарантії діяльності Рахункової палати України.

Лекція 7. Організація роботи Президента України.

План лекції:

1. Президент України як глава держави.
2. Організація і проведення виборів Президента України.
3. Організація роботи Президента України з органами виконавчої, законодавчої, судової влади та місцевого самоврядування.

4. Правові акти Президента України.
5. Інститут імпідменту.

Лекція 8. Рада Національної безпеки та оборони.

План лекції:

1. Функції Ради національної безпеки та оборони.
2. Компетенція Ради національної безпеки та оборони.
3. Склад та структура Ради національної безпеки та оборони України.
4. Правовий статус Ради національної безпеки та оборони.
5. Порядок функціонування Ради національної безпеки та оборони.

Лекція 9. Кабінет Міністрів України та органи державної виконавчої влади.

План лекції:

1. Правовий статус і правова основа діяльності Кабінету Міністрів України.
2. Порядок утворення і структура Кабінету Міністрів.
3. Прем'єр-міністр України.
4. Організація роботи Кабінету Міністрів, його акти.
5. Організація роботи центральних органів виконавчої влади.
6. Система і повноваження місцевої державної адміністрації.
7. Апарат місцевої державної адміністрації.

Лекція 10. Статус та організація роботи Конституційного Суду України.

План лекції:

1. Правовий статус і правова основа діяльності Конституційного Суду України.
2. Порядок призначення суддів Конституційного Суду України.
3. Голова Конституційного Суду України і його заступники.
4. Структура Конституційного Суду України.
5. Організаційно-правові форми та організація роботи Конституційного Суду.
6. Акти Конституційного Суду України.

Лекція 11. Основні засади місцевого самоврядування в Україні.

План лекції:

1. Правова основа місцевого самоврядування.
2. Територіальна основа.
3. Основні принципи і система місцевого самоврядування.
4. Правове забезпечення місцевого самоврядування.

Лекція 12. Організація роботи органів місцевого самоврядування України.

План лекції:

1. Повноваження органів місцевого самоврядування.
2. Місцеві ради та їх виконавчі органи.
3. Районні та обласні ради. Самоврядування у м. Києві та його особливості.
4. Акти органів місцевого самоврядування.
5. Гарантії місцевого самоврядування.

2.2. Тематика та завдання для семінарських занять

Заняття 1. Теоретичні основи державного будівництва та самоврядування.

Питання для обговорення:

1. Поняття і джерела державного будівництва та самоврядування.
2. Конституційні основи державного будівництва та самоврядування.
3. Система органів державної влади та самоврядування.
4. Основні елементи змісту державного будівництва та самоврядування.

Під час підготовки до семінару слід ознайомитися з конспектом лекцій та матеріалами базового підручника (с. 8-27), а також звернутися до додаткової літератури [20, 27, 42]. Заняття проводиться у формі заслуховування виступів студентів та обговорення доповідей.

Заняття 2. Організація роботи Верховної Ради України.

Питання для обговорення:

1. Форми і методи роботи Верховної Ради України.
2. Голова Верховної Ради і його заступники.
3. Апарат Верховної Ради.
4. Парламентські комітети, депутатські групи і фракції.

Для підготовки до семінару треба ознайомитися із конспектом лекцій та матеріалами базового підручника (с. 39-47). Слід звернутись також до додаткової літератури [2, 12, 13, 16, 20, 22-24, 27, 28, 32, 36, 38, 41, 42]. Заняття проводиться у формі виступів студентів та обговорення доповідей.

Заняття 3. Організація роботи народного депутата України.

Питання для обговорення:

1. Конституційно-правовий статус народного депутата України.
2. Права, обов'язки та гарантії діяльності народного депутата.
3. Організація роботи народного депутата у Верховній Раді України.
4. Організація роботи народного депутата у виборчому окрузі.

Під час підготовки до семінару слід ознайомитися з конспектом лекцій та матеріалами базового підручника (с. 53-55), а також звернутися до додаткової літератури [10]. Заняття проводиться у формі виступів студентів та обговорення доповідей.

Заняття 4. Організація роботи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Питання для обговорення:

1. Компетенція Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
2. Призначення та звільнення Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
3. Організація діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
4. Гарантії діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Під час підготовки до семінару слід ознайомитися з конспектом лекцій та матеріалами базового підручника (с. 87-100), а також звернутися до додаткової літератури [11, 19, 44, 48, 49]. Заняття проводиться у формі виступів студентів та обговорення доповідей.

Заняття 5. Організація роботи Президента України.

Питання для обговорення:

1. Вибори Президента України, їх підготовка і проведення.
2. Організація діяльності Президента України та його взаємодії з органами влади.
3. Адміністрація Президента України.
4. Рада національної безпеки та оборони України.

Під час підготовки до семінару слід ознайомитися з конспектом лекцій та матеріалами базового підручника (с. 101-136), а також звернутися до додаткової літератури [1, 6, 35, 43]. Заняття проводиться у формі рольової гри («прес-конференція»).

Заняття 6. Організація роботи Кабінету Міністрів України.

Питання для обговорення:

1. Правовий статус Кабінету Міністрів України.
2. Склад і порядок формування Кабінету Міністрів України.
3. Організаційна форма роботи Кабінету Міністрів України.
4. Правові акти Кабінету Міністрів України.

Під час підготовки до семінару слід ознайомитися з конспектом лекцій та матеріалами базового підручника (с. 137-163), а також звернутися до додаткової літератури [7, 15, 34]. Заняття проводиться у формі виступів студентів та обговорення доповідей.

Заняття 7. Організація роботи Конституційного Суду України.

Питання для обговорення:

1. Правовий статус і порядок утворення Конституційного Суду України.
2. Структура Конституційного Суду України.
3. Організаційно-правові форми діяльності Конституційного Суду України.
4. Акти Конституційного Суду України.

Під час підготовки до семінару слід ознайомитися з конспектом лекцій та матеріалами базового підручника (с. 202-218), а також звернутися до додаткової літератури [5, 39, 45-47]. Заняття проводиться у формі опитування студентів, наукового семінару (заслуховування і аналіз звітів студентів).

Заняття 8. Організація роботи органів місцевого самоврядування України.

Питання для обговорення:

1. Поняття і система місцевого самоврядування.
2. Правове забезпечення місцевого самоврядування.
3. Місцеві органи самоврядування, їх виконавчі органи.
4. Районні та обласні ради, їх посадові особи і апарат.

Під час підготовки до семінару слід ознайомитися з конспектом лекцій та матеріалами базового підручника (с. 164-196), а також звернутися до додаткової літератури [9, 21, 25, 26, 33, 37, 51, 52]. Заняття проводиться у формі виступів студентів та обговорення доповідей.

3. СПИСОК НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДЖЕРЕЛ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базовий підручник

1. Колодій А., Олійник А. Державне будівництво і місцеве самоврядування. – К., 2001.
2. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні : підручник / За ред. С. Г. Серьогіної. – Харків : Право, 2005. – 286 с.

Нормативно-правові джерела:

1. Закон України «Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим» // [http: rada. gov.ua](http://rada.gov.ua).
2. Постанова Верховної Ради України від 13 травня 1994 “Про депутатські групи у Верховній Раді» // [http: rada. gov.ua](http://rada.gov.ua).
3. Закон України «Про комітети Верховної Ради України» // [http: rada. gov.ua](http://rada.gov.ua).
4. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» // [http: rada. gov.ua](http://rada.gov.ua).
5. Закон України «Про вибори Президента України» // [http: rada. gov.ua](http://rada.gov.ua).
6. Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» // [http: rada. gov.ua](http://rada.gov.ua).
7. Закон України «Про статус народного депутата України» // [http: rada. gov.ua](http://rada.gov.ua).
8. Закон України «Про вибори народних депутатів України» // [http: rada. gov.ua](http://rada.gov.ua).
9. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» // [http: rada. gov.ua](http://rada.gov.ua).
10. Закон України «Про державну службу» // [http: rada. gov.ua](http://rada.gov.ua).
11. Закон України «Про Рахункову палату Верховної Ради України» // [http: rada. gov.ua](http://rada.gov.ua).
12. Закон України «Про Конституційний суд України» // [http: rada. gov.ua](http://rada.gov.ua).
13. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» // [http: rada. gov.ua](http://rada.gov.ua).

Основна література

1. Конституція України. – К., 1996 (будь яке інше видання).
2. Батанов О.В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні // За ред. В.Ф. Погорілко. – К: ІнЮре, 2003. – 512 с.
3. Державне управління: теорія і практика / За заг. ред. В. Авер'янова. – К., 1998.
4. Конституційне право України / За ред. В. Погорілка. – К., 1999.
5. Ліпецький С. Конституційне законодавство України / С. Ліпецький, М. Мельник, А. Ришелюк. – К., 2000.

Додаткова література

1. Агафонов С. Правовий статус Президента України // Право України. – 2000. – № 9.
2. Барабаш Ю. Роль Верховної Ради України в розв'язанні державно-правових конфліктів на сучасному етапі державотворення // Вісник Академії правових наук України (ВАПНУ). – 2005. – № 1. – С. 55-63.
3. Біленчук П., Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право) / П. Біленчук, В. Кравченко, М. Підмогильний. – К., 2000.
4. Блінда Л. Міська влада як партнер // Місцеве самоврядування. – 1998. – №5–7.
5. Гергелійник В. Конституційний суд в системі органів контрольної влади: теоретичні аспекти // Право України. – 1999. – № 5.

6. Головатенко В. Окремі аспекти конституційно-правового статусу Президента України // Право України. – 1999. – № 5.
7. Горенко Л. Основні шляхи взаємодії районних державних адміністрацій та районних рад у вирішенні питань регіонального соціально-економічного розвитку // Вісник Української Академії державного управління при Президентіві України (далі – ВУАДУ). – 2001. – № 2. – Ч. 1.
8. Грушанська Н. Поняття та сутність інституту депутатської етики // Право України. – 1999. – № 5.
9. Жук В. Комунальна власність: відносини місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування // ВУАДУ. – 2001. – №2. – Ч. 2.
10. Загуменник В. Порівняльний аналіз законодавства про вибори депутатів до органів місцевого самоврядування // Право України. – 2005. – № 10. – С. 7-9.
11. Закоморна К. Особливості законодавчого регулювання діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини // Право України. – 2000. – № 1.
12. Законотворення – основна функція парламентаризму. – К., 1997.
13. Зміни до регламенту ВР // Голос України. – 2000. – № 25.
14. Карасенко А. Конституційний суд гарантує парламентаріям повну демократію // Голос України. – 1998. – № 237.
15. Кикоть П. Міністерство – центральний орган виконавчої влади України // Право України. – 2000. – № 1.
16. Кислий П. та ін. Комітети – основа діяльності законодавчих органів влади. – К., 1997.
17. Коваленко А.М. Місцеве самоврядування: природа, ознака, межі // Право України. – 1997. – № 2.
18. Коваль О. Місцеві органи державної виконавчої влади: структура, повноваження та компетенція в умовах регіоналізації України // ВУАДУ. – 2001. – № 2. – Ч. 1.
19. Конституція – державне будівництво // Право України. – 1997. – № 9.
20. Косинський В. Законодавчий процес та процедура, їх основні стадії і етапи // Право України. – 1999. – № 6.
21. Косинський В. Процесуальні особливості здійснення повноважень органами місцевого самоврядування // Право України. – 2000. – № 5.
22. Коцюбальська О. Рахункова палата Верховної Ради України – новий орган в державній контрольній системі України // ВАПНУ. – 1997. – № 3.
23. Кривенко Л. Верховна Рада України – однопалатний парламент // ВАПНУ. – 1998. – № 4.
24. Кривенко Л. Верховный Совет Украины: место в системе государственной власти // Государство и право. – 1995. – № 5.
25. Криворучко Д. Українська модель місцевого самоврядування: проблеми становлення // ВУАДУ. – 2001. – № 2. – Ч. 2.
26. Куйбіда В. Становлення демократичних засад місцевого самоврядування // Економіка України. – 2000. – № 10.
27. Куйбіда В. Поняття місцевого самоврядування / В. Куйбіда, В. Чушенко // Право України. – 1998. – № 5.
28. Кушніренко О. Комітети Верховної Ради України: проблеми формування і статусу / О. Кушніренко, А. Мельничук // Право України. – 1998. – № 11.

29. Лисенко О. Кабінет Міністрів України: становлення і функціонування // Політичний менеджмент. – 2006. – № 5. – С. 114-117.
30. Литвиненко І. Організаційно-правові форми і методи діяльності органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення конституційних прав і свобод людини і громадянина // ВУАДУ. – 2001. – № 2. – Ч. 2.
31. Мельниченко В. Статус Уряду в контексті конституційної реформи // Віче. – 2006. – № 1, 2. – С. 29-33.
32. Мудра О. Роль комітетів Верховної Ради України у законодавчому процесі // Право України. – 2000. – № 12.
33. Плюш Р.М. Перспективні напрямки розвитку організаційних структур місцевого самоврядування // Статистика України. – 2006. – № 1. – С. 101 – 106.
34. Праинц Г. Система державного управління: напрями правових і функціональних змін // Віче. – 2000. – № 6.
35. Президент в Україні: законодавче забезпечення діяльності // Бюл. законодавства і юридичної практики України. – К., 1999. – № 8.
36. Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України: Постанова Верховної Ради України // Голос України. – 2000. – № 14.
37. Радченко П. Конституційно-правова відповідальність органів місцевого самоврядування // ВУАДУ. – 2001. – № 2. – Ч. 2.
38. Регламент Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради. – 1994. – № 35; 1997. – № 29; 1998. – № 22, 30-31, 40-41.
39. Скомороха В. Окремі питання поділу влади і юрисдикція Конституційного Суду України // Право України. – 1998. – № 5.
40. Смирнова Т. Форми реалізації громадянами права на участь у місцевому самоврядуванні за Конституцією України // Право України. – 1998. – № 5.
41. Снігач А. Верховна Рада України: сеанс фракційної реструктуризації // Віче. – 2000. – № 3.
42. Сторожук А. Місцеве управління: поняття і проблеми // ВУАДУ. – 2001. – № 2. – Ч. 2.
43. Сушинський О. Інститут президентури в Україні в контексті влади // ВУАДУ. – 2001. – № 2. – Ч. 2.
44. Тепенбаум А. Статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини і прогалини в Законі // Право України. – 1999. – № 3.
45. Тесленко М. Правова природа актів Конституційного Суду України // Право України. – 2000. – № 2.
46. Тимченко І. Принцип гласності – один з фундаментальних принципів в діяльності Конституційного Суду України // Право України. – 1998. – № 6.
47. Ткаченко Ю. Підстави і критерії визнання конституційності нормативно-правових актів // Право України. – 2000. – № 9.
48. Тодика Ю. Інститут Омбудсмена: світові моделі і досвід / Ю. Тодика, О. Марцеляк // ВАПНУ. – 1998. – № 2.
49. Тодика Ю. Конституційно-правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (порівняльно-правовий аналіз) / Ю. Тодика, О. Марцеляк // ВАПНУ. – 1998. – № 3.
50. Урізали права депутатів // Голос України. – 2000. – № 87.
51. Хоменець Р. Участь населення у вирішенні питань місцевого значення // Право України. – 2000. – № 7.

52. Цимбелюк В. Організація прийому громадян та робота з їх листами й зверненнями // ВУАДУ. – 2001. – №2. – Ч. 1.
53. Шаповал В. Перспективи розвитку науки Конституційного права в Україні // Право України. – 1996. – № 9.
54. Яцутька О. Місцеве самоврядування. Історико-правові аспекти світового та українського досвіду // Віче. – 2000. – № 7.

4. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота студента – один з важливих засобів оволодіння навчальним матеріалом у вільний від аудиторних занять час. Зміст самостійної роботи над курсом «Державне будівництво» визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Успішне оволодіння курсом «Державне будівництво» передбачає насамперед самостійну роботу студента над складними темами, вивчення яких потребує вдумливого і детального опрацювання, самостійне засвоєння тих тем курсу, які не входять до лекційного матеріалу, і таких, що пропонуються для обговорення на семінарських заняттях або на заняттях ІРС, опрацювання джерел курсу.

Більшість тем, винесених на самостійне опрацювання, пропонуються для розгляду на семінарських заняттях, заняттях ІРС, тому вони покликані допомогти студенту якісно підготуватися до аудиторних занять, здобути вищий бал у процесі рейтингового контролю знань, глибше засвоїти основні поняття, теоретичний матеріал дисципліни.

Результати самостійної роботи студента і засвоєння матеріалу теми можуть бути перевірені та оцінені на семінарських заняттях, заняттях ІРС відповідними рейтинговими балами в таких формах:

- 1) усне опитування;
- 2) публічний виступ;
- 3) перевірка письмових самостійних робіт;
- 4) аудиторна робота;
- 5) тестовий контроль.

Методичні вказівки до вивчення тем курсу супроводжуються переліком питань, на підготовку яких студент має звернути увагу при опрацюванні матеріалу курсу. Тематика письмових контрольних робіт подається в окремому розділі.

Методичні вказівки покликані допомогти студенту раціональніше організувати самостійну роботу, орієнтуватись на коло питань, які має засвоїти в першу чергу. До кожної теми самостійної роботи пропонується список рекомендованої літератури.

Вступ. «Державне будівництво і самоврядування» як наука та навчальна дисципліна

Під час вивчення теми студент має засвоїти предмет і завдання курсу, його місце серед юридичних дисциплін.

Студент має знати основні поняття теми: державне будівництво, місцеве самоврядування, предмет дисципліни «Державне будівництво і самоврядування».

Література: Норм. акти [1-12]. Баз. [1, с. 8-27]. Осн. [1-5]. Дод. [20, 27, 42].

Змістовий модуль 1. Організація роботи Верховної Ради України

Тема 1. Верховна Рада України: організація роботи.

Під час засвоєння теми студент має засвоїти основні поняття: законодавчий процес, устрій Верховної Ради України, сесії Верховної Ради України, Секретаріат Верховної Ради України.

У результаті опрацювання розділів базового підручника, посібників та інших джерел студент має відповісти на такі питання:

1. Організаційний устрій Верховної Ради України.
2. Законодавчий процес у Верховній Раді України.
3. Правове регулювання організації роботи Верховної Ради України.
4. Порядок проведення сесії Верховної Ради України.
5. Функції Секретаріату Верховної Ради України.

Література: Норм. акти [1-3]. Баз. [1, с. 39-47]. Осн. [1, 3-5]. Дод. [2, 12, 13, 16, 20, 22-24, 27, 28, 32, 36, 38, 41, 42].

Тема 2. Верховна Рада України: парламентські комітети і депутатські групи.

Під час вивчення теми студент має засвоїти такі основні поняття: депутатська група, фракція, кількісний склад фракції, формування груп депутатів на партійній основі, формування груп депутатів на позапартійній основі, Секретаріат Верховної Ради України, комітети Верховної Ради України.

У результаті опрацювання розділів базового підручника, посібників та інших джерел студент має відповісти на такі запитання:

1. На якій основі формуються депутатські групи?
2. Скільки народних депутатів необхідно для формування фракції?
3. Як називаються групи депутатів, які сформовані на основі партійної належності?
4. До складу скількох фракцій одночасно може входити народний депутат?
5. У чому суть діяльності погоджувальної ради депутатських груп?
6. Яким чином забезпечується діяльність депутатських груп?
7. Визначте кількісний склад та предмети відання комітетів Верховної Ради України.
8. Охарактеризуйте функції комітетів Верховної Ради України.

Література: Норм. акти [1-3]. Баз. [1, с. 39-47]. Осн. [1, 3-5]. Дод. [2, 12, 13, 16, 20, 22-24, 27, 28, 32, 36, 38, 41, 42].

Тема 3. Народний депутат України: організація роботи у виборчих округах.

Під час вивчення теми студент має засвоїти такі основні поняття: народний депутат України, строк повноважень народного депутата України, виборець, депутатська етика, право ухвального голосу, право дорадчого голосу, законодавча ініціатива, депутатський запит, дебати, голосування, депутатське звернення, прийом громадян, депутатська недоторканість.

У результаті опрацювання розділів базового підручника, посібників та інших джерел студент має відповісти на такі запитання:

1. Охарактеризуйте діяльність народного депутата у Верховній Раді України.
2. У чому суть дострокового припинення повноважень народного депутата України?

3. Взаємовідносини народного депутата з виборцями.
4. Депутатська етика.
5. Охарактеризуйте основні права народного депутата.
6. Гарантії трудових прав народного депутата.
7. Права народного депутата в разі дострокового припинення повноважень.
8. У чому суть обов'язків народного депутата України?

Література: Норм. акти [6, 7, 9]. Баз. [1, с. 53-55]. Осн. [1-5]. Дод. [10].

Тема 4. Організація роботи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Під час вивчення теми студент має засвоїти такі основні поняття: уповноважений з прав людини, права людини, забезпечення прав і свобод людини і громадянина в Україні, парламентський контроль за додержанням прав людини, омбудсмен, подання уповноваженого.

У результаті опрацювання розділів базового підручника, посібників та інших джерел студент має відповісти на такі запитання:

1. Охарактеризуйте поняття Уповноважений Верховної Ради з прав людини.
2. Чи користується Уповноважений правом недоторканності?
3. Розгляд звернень Уповноваженим з прав людини.
4. Організація діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
5. Повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
6. Які Ви знаєте гарантії діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини?
7. Завдання та порядок призначення, звільнення та припинення повноважень Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Література: Норм. акти [8]. Баз. [1, с. 87-100]. Осн. [1-5]. Дод. [11, 44, 48, 49].

Тема 5. Рахункова палата.

Під час вивчення теми студент має засвоїти такі основні поняття: Рахункова палата, державний бюджет, склад Рахункової палати, колегія Рахункової палати, фінансово-економічний контроль, проведення контролю за виконанням Державного бюджету України, проведення контролю за фінансуванням загальнодержавних програм, контроль за використанням кредитних ресурсів, здійснення контролю за діяльністю установ банківської системи.

У результаті опрацювання розділів базового підручника, посібників та інших джерел студент має відповісти на такі запитання:

1. У чому мета створення рахункової палати України?
2. Які завдання виконує Рахункова палата України?
3. Охарактеризуйте склад Рахункової палати?
4. Що являє собою Колегія Рахункової палати?
5. Принципи діяльності Рахункової палати.
6. Функції Рахункової палати.
7. Повноваження Рахункової палати.

Література: Норм. акти [10]. Баз. [1, с. 87-100]. Осн. [1-5].

Змістовий модуль 2. Організація роботи Президента України. Рада Національної безпеки та оборони. Кабінет Міністрів України та органи державної виконавчої влади

Тема 6. Організація роботи Президента України.

Під час вивчення теми студент має засвоїти такі основні поняття: Президент України, Секретаріат президента, імпічмент, правові акти Президента України, статус Президента України, вибори президента України.

Необхідно звернути увагу на такі питання:

1. Визначення поняття Президент України.
2. Порядок проведення виборів президента.
3. Статус президента України.
4. Інститут імпічменту.
5. Координаційні, консультативні та дорадчі органи Президента України з питань внутрішньої та зовнішньої політики.

Література: Норм. акти [4]. Баз. [1, с. 101-136]. Осн. [1, 3-5]. Дод. [1, 6, 35, 43].

Тема 7. Рада Національної безпеки та оборони.

Під час вивчення теми студент має засвоїти такі основні поняття: Рада національної безпеки і оборони України, стратегічні національні інтереси, склад Ради національної безпеки і оборони України, Апарат Ради національної безпеки і оборони України, секретар Ради національної безпеки і оборони України.

У результаті опрацювання розділів базового підручника, посібників та інших джерел студент має відповісти на такі запитання:

1. Назвіть основні функції Ради національної безпеки і оборони України.
2. Охарактеризуйте компетенцію Ради національної безпеки і оборони України.
3. Склад і структура Ради національної безпеки і оборони України.
4. У чому особливості правового статусу Ради національної безпеки і оборони України.
5. Порядок функціонування Ради національної безпеки і оборони України.

Література: Норм. акти [5]. Баз. [1 с. 101-136]. Осн. [4]. Дод. [6, 35].

Тема 8. Кабінет Міністрів України та органи державної виконавчої влади.

Під час вивчення теми студент має засвоїти такі основні поняття: Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, виконавча влада, місцева державна адміністрація, склад Кабінету міністрів України.

У результаті опрацювання розділів базового підручника, посібників та інших джерел студент має відповісти на такі запитання:

1. Порядок утворення Кабінету Міністрів України.
2. Організація роботи і правові акти Кабінету Міністрів України?
3. Структура місцевої державної адміністрації.
4. Матеріально-технічне забезпечення діяльності місцевих державних адміністрацій.
5. Відносини місцевих державних адміністрацій з Президентом України.
6. Відносини місцевих державних адміністрацій з Кабінетом Міністрів України.

Література: Баз. [1, с. 137-163]. Осн. [1-5]. Дод. [7, 15, 34].

Змістовий модуль 3. Статус та організація роботи Конституційного Суду України. Основні засади місцевого самоврядування в Україні

Тема 9. Статус та організація роботи Конституційного Суду України.

Студент має засвоїти такі основні поняття: Конституційний Суд України, склад Конституційного Суду України, статус суддів, провадження в Конституційному Суді України, Секретаріат Конституційного Суду України.

У результаті опрацювання розділів базового підручника, посібників та інших джерел студент має відповісти на такі питання:

1. Статус та повноваження Конституційного Суду України.
2. Гарантії діяльності суддів Конституційного Суду України.
3. Звернення до Конституційного Суду України.
4. Порядок конституційного провадження в справах у Конституційному Суді України.
5. Рішення і висновки Конституційного Суду України.

Література: Норм. акти [11]. Баз. [1, с. 201-218]. Осн. [2, 35]. Дод. [47, 39, 5, 46, 45].

Тема 10. Основні засади місцевого самоврядування в Україні.

Студент має засвоїти такі основні поняття: територіальна громада; адміністративно-територіальна одиниця; місцевий референдум, загальні збори, представницький орган місцевого самоврядування, районні та обласні ради, загальний склад ради, правомочний склад ради.

У результаті опрацювання розділів базового підручника, посібників та інших джерел студент має відповісти на такі питання:

1. Поняття і характерні риси місцевого самоврядування.
2. Принципи місцевого самоврядування.
3. Система місцевого самоврядування.
4. Організаційно-правова основа місцевого самоврядування.
5. Матеріальна і фінансова основа місцевого самоврядування.

Література: Норм. акти [12]. Баз. [1, с. 164-196]. Осн. [2-5]. Дод. [10, 21, 25, 30, 37, 51].

Тема 11. Організація роботи органів місцевого самоврядування України.

Під час вивчення теми студент має засвоїти такі основні поняття: виконавчі органи рад, органи самоорганізації населення, посадова особа місцевого самоврядування, делеговані повноваження, право комунальної власності, бюджет місцевого самоврядування (місцевий бюджет, районний бюджет, обласний бюджет), поточний бюджет, бюджет розвитку, мінімальний бюджет місцевого самоврядування, мінімальний рівень соціальних потреб, самооподаткування.

У результаті опрацювання розділів базового підручника, посібників та інших джерел студент має відповісти на такі питання:

1. Порядок формування органів місцевого самоврядування України.
2. Організація роботи місцевого самоврядування України.
3. У чому суть права комунальної власності?
4. Місцеві бюджети.

5. Відносини органів місцевого самоврядування з органами державної влади.

Література: Норм. акти [12]. Баз. [1, с. 164-196]. Осн. [1, 2]. Дод. [21, 51, 37, 9, 26, 25, 33].

5. ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА

Індивідуальна робота студента при вивченні курсу «Державне будівництво» передбачає такі види робіт:

1. Виконання завдань підвищеної складності для студентів, які бажають підвищити власний рейтинг.
2. Індивідуальне консультування викладачем студентів з тематики курсу.
3. Підготовку і написання реферату, що передбачає вибір студентом теми за останнім номером залікової книжки або самостійне формулювання теми студентом, яка потім погоджується з викладачем, індивідуальна робота над розробкою плану реферату, підбором літератури з теми, індивідуальну роботу над змістом реферату.

Вимоги до написання реферату

Реферат має містити такі складові частини:

- титульний аркуш
- план реферату (зміст роботи із позначенням сторінок, на яких кожний із елементів плану викладений у рефераті)
- вступ
- основна частина
- висновки
- список використаних джерел і літератури.

Обсяг реферату має бути в межах 10-15 сторінок машинописного тексту або комп'ютерного набору на одному боці аркуша формату А4 (без урахування списку літератури і додатків). Сторінки обмежуються берегами: лівий не менш як 30 мм., правий – 10 мм., верхній та нижній – по 20 мм.

При комп'ютерному оформленні реферату на сторінці має бути не менше ніж 30 рядків, шрифт Time New Roman розміром 14 кегль.

Усі розділи і підрозділи, що є в плані, повинні бути виділені в тексті заголовками і підзаголовками.

Першою сторінкою реферату вважається титульний аркуш, другою – аркуш з планом реферату. Вони не нумеруються. Нумерація розпочинається із сторінки зі вступом. Порядковий номер проставляється посередині верхнього берега сторінки.

Розділи нумеруються арабськими цифрами (Розділ 1), а підрозділи або параграфи – номером розділу і підрозділу через крапку (1.1, 1.2).

Реферат має містити посилання на джерела. Найзручнішим є спосіб оформлення посилань у міру згадування джерел [1, 3], [2, 3] (перша цифра – номер джерела, друга – номер сторінки). Список використаної літератури

повинен містити бібліографічний опис джерел, використаних студентом під час роботи над темою. Укладаючи його, необхідно дотримуватись стандарту.

Кожний бібліографічний запис потрібно починати з нового рядка, літературу слід розташовувати або в алфавітному порядку авторів та назв творів, або в міру згадування джерел у тексті реферату.

Студент обирає тему реферату за останньою цифрою номера залікової книжки.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Поняття і предмет державного будівництва і самоврядування в Україні.
2. Система органів державної влади і самоврядування.
3. Конституційні основи державного будівництва і самоврядування.
4. Джерельна основа державного будівництва і самоврядування.
5. Організаційний устрій Верховної Ради України.
6. Функції та повноваження Верховної Ради України.
7. Правова основа організації роботи Верховної Ради України.
8. Організаційні форми роботи Верховної Ради України.
9. Законодавчий процес у Верховній Раді України.
10. Порядок проведення сесії Верховної Ради України.
11. Організація роботи народних депутатів на сесії Верховної Ради України.
12. Порядок внесення і розгляду запитів народних депутатів.
13. Голова Верховної Ради України: функції, повноваження і організація роботи.
14. Парламентські комітети як спеціальні внутрішні підрозділи Верховної Ради України.
15. Організаційні форми і методи діяльності парламентських комітетів.
16. Правове регулювання діяльності парламентських комітетів і спеціальних комісій.
17. Акти парламентських комітетів.
18. Тимчасові спеціальні комісії.
19. Недоторканність народних депутатів.
20. Депутатський запит.
21. Права та обов'язки народного депутата у Верховній Раді України та її органах.
22. Правова основа діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
23. Мета парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.
24. Функції і повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
25. Порядок призначення, звільнення та припинення повноважень Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
26. Гарантії діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
27. Організація і проведення виборів Президента України.
28. Акти Президента України та їх правова природа.
29. Рада національної безпеки та оборони.
30. Інститут імпідменту та процедура його застосування.
31. Правова основа діяльності Кабінету Міністрів.
32. Порядок формування Кабінету Міністрів.
33. Структура і повноваження Кабінету Міністрів.
34. Організація роботи Кабінету Міністрів.

35. Відносини місцевих державних адміністрацій з Президентом України та Кабінетом Міністрів України.
36. Відносини місцевих державних адміністрацій з органами місцевого самоврядування.
37. Правова основа діяльності Конституційного Суду України.
38. Статус та повноваження Конституційного Суду України.
39. Порядок призначення суддів Конституційного Суду України.
40. Голова Конституційного Суду і його заступники.
41. Рішення і висновки Конституційного Суду України.
42. Становлення системи місцевого самоврядування в Україні.

6. КОНТРОЛЬНА РОБОТА ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Підсумкова контрольна робота виконується студентами заочної форми навчання з метою перевірки знань щодо засвоєння тем курсу.

Студентові надається право самостійного вибору з запропонованого переліку питань будь-які 4 для оформлення письмових відповідей.

Студент оформляє роботу і подає викладачу на перевірку в заздалегідь обумовлені терміни.

Перелік тем контрольних робіт

Тема 1. Теоретичні основи державного будівництва та самоврядування.

Тема 2. Організація роботи парламентських комітетів і депутатських груп (фракцій) у Верховній Раді України.

Тема 3. Організація роботи народного депутата України.

Тема 4. Організація роботи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Тема 5. Організація роботи Президента України.

Тема 6. Організація роботи Кабінету Міністрів України.

Тема 7. Організація роботи місцевих державних адміністрацій.

Тема 8. Місцеве самоврядування як форма реалізації державності в Україні.

Тема 9. Організація роботи органів місцевого самоврядування України.

Тема 10. Територіально-економічна основа діяльності органів місцевого самоврядування в Україні.

Контрольна робота № 1

Тема 1. Теоретичні основи державного будівництва та самоврядування.

1. Поняття та предмет державного будівництва і самоврядування.
2. Система державного будівництва і самоврядування.
3. Форми і методи діяльності державних органів та місцевого самоврядування.
4. Матеріальні і процесуальні конституційні норми та інститути.

Державне будівництво та самоврядування в Україні існує як підгалузь конституційного процесуального права. Воно спрямоване на утвердження і забезпечення конституційних прав і свобод людини і громадянина, утворення і функціонування конституційних державних органів та місцевого самоврядування. З огляду на це студент повинен з'ясувати поняття та предмет навчальної дисципліни, зв'язок з іншими галузями та підгалузями права. Слід зупинитися на системі державного будівництва і самоврядування і коротко охарак-

теризувати основні форми і методи діяльності державних органів та місцевого самоврядування.

Контрольна робота № 2

Тема 2. Організація роботи парламентських комітетів і депутатських груп (фракцій) у Верховній Раді України.

1. Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади.
2. Парламентські комітети.
3. Спеціальні тимчасові комісії.
4. Депутатські групи і фракції.

Діяльність парламентських комітетів, спеціальних тимчасових комісій та депутатських груп і фракцій є однією із основних організаційно-правових форм роботи Верховної Ради України. Вона закріплена в Конституції України та відповідних законодавчих актах. Студент повинен з'ясувати і висвітлити основні елементи організації роботи комітетів, комісій, депутатських груп, фракцій Верховної Ради, їх функції, повноваження, структуру, порядок утворення і діяльності, склад, правову основу. Обов'язково слід використати в роботі тексти Законів України.

Контрольна робота № 3

Тема 3. Організація роботи народного депутата України.

1. Правовий статус народного депутата України.
2. Організація роботи народного депутата у Верховній Раді.
3. Організація роботи народного депутата у виборчому окрузі.
4. Організаційно-правові гарантії народного депутата України.

Народний депутат України є виразником волі народу. Тому необхідно з'ясувати конституційно-правовий статус народного депутата. Використовуючи існуюче законодавство, висвітлити права та обов'язки народного депутата, організаційно-правові гарантії його діяльності. Слід звернути увагу на правове регулювання роботи народного депутата. Під час розгляду питання про його діяльність у виборчому окрузі потрібно висвітлити особливості округів та організацію роботи депутатів з виборцями, державними органами, громадськими об'єднаннями, трудовими колективами і зборами громадян.

Контрольна робота № 4

Тема 4. Організація роботи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

1. Правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
2. Повноваження та функції Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
3. Організація роботи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
4. Гарантії діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина. Необхідно з'ясувати мету цього контролю та правовий статус Уповноваженого. Для повного розкриття теми студент повинен розглянути питання про повноваження Уповноваженого, гарантії забезпечення його діяль-

ності, порядок призначення та звільнення з посади, припинення повноважень. Використовуючи діюче законодавство, потрібно висвітлити основи організації роботи Уповноваженого та сутність і роль його актів реагування.

Контрольна робота № 5

Тема 5. Організація роботи Президента України.

1. Правовий статус Президента України.
2. Основи організації діяльності Президента України і його акти.
3. Організація взаємовідносин Президента із законодавчою, виконавчою та судовою владою.
4. Адміністрація Президента України.

Президент України є главою держави, його основні функції і повноваження визначаються Конституцією України. Студент повинен з'ясувати функції Президента та організаційні основи їх здійснення. При цьому потрібно враховувати, що ряд своїх повноважень він здійснює у взаємовідносинах із гілками влади. Слід зупинитися і на актах Президента, розкрити їх правову природу. Рекомендується звернути увагу й на існування таких органів, як Рада національної безпеки та оборони, Представництво Президента в Автономній Республіці Крим та ін.

Контрольна робота № 6

Тема 6. Організація роботи Кабінету Міністрів України.

1. Правовий статус Кабінету Міністрів України.
2. Порядок утворення, структура і функції Кабінету Міністрів.
3. Форма організації роботи Кабінету Міністрів.
4. Акти Кабінету Міністрів.

Кабінет Міністрів є вищим органом у системі органів виконавчої влади. З'ясовуючи організацію його роботи, необхідно зупинитися на передбачених Конституцією та Законами України його правах і обов'язках, повноваженнях, функціях, порядку утворення і структурі, взаємовідносинах з Президентом України та Верховною Радою. Окремими питаннями розгляду повинні стати організаційна форма роботи та акти Кабінету Міністрів. Рекомендується звернути увагу на діяльність його Секретаріату, його структуру та основні завдання.

Контрольна робота № 7

Тема 7. Організація роботи місцевих державних адміністрацій.

1. Система, структура і повноваження місцевої державної адміністрації.
2. Порядок формування місцевих державних адміністрацій.
3. Форми і методи роботи місцевих державних адміністрацій, їх акти.
4. Взаємовідносини місцевих державних адміністрацій з іншими органами влади та місцевого самоврядування.

Місцева державна адміністрація є місцевим органом виконавчої влади і входить до системи органів виконавчої влади. У межах своїх повноважень вона здійснює виконавчу владу на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Працюючи над темою, студент повинен звернути увагу на основні завдання місцевих державних адміністрацій, принципи їх діяльності,

статус, склад і структуру, акти. Необхідно висвітлити порядок формування місцевих державних адміністрацій, призначення та припинення повноважень голів, їх заступників і керівників підрозділів, форми і методи роботи, забезпечення діяльності та відповідальність. У роботі обов'язково потрібно використати тексти чинного законодавства.

Контрольна робота № 8

Тема 8. Місцеве самоврядування як форма реалізації державності в Україні.

1. Місцеве самоврядування як основа конституційного устрою в Україні.
2. Місцеве самоврядування як форма народовладдя.
3. Місцеве самоврядування як форма здійснення влади на місцях.
4. Принципи здійснення місцевого самоврядування.

Місцеве самоврядування є однією із засад демократизму. Воно визнається і гарантується державою. Студенту слід розглянути конституційні основи місцевого самоврядування. Необхідно враховувати, що однією із форм прояву народовладдя є здійснення влади народом саме через органи місцевого самоврядування. При цьому місцеве самоврядування характеризується як форма, спосіб організації і здійснення жителями влади на місцях, котра забезпечує самостійне вирішення ними питань місцевого значення з урахуванням місцевих особливостей і потреб. Використовуючи законодавство України, слід розкрити сутність принципів здійснення місцевого самоврядування – народовладдя, законність, гласність, колегіальність, виборність та ін.

Контрольна робота № 9

Тема 9. Організація роботи органів місцевого самоврядування України.

1. Система місцевого самоврядування.
2. Повноваження органів місцевого самоврядування.
3. Порядок формування та організаційні основи і форми місцевого самоврядування.
4. Акти органів місцевого самоврядування.

Під час написання роботи слід виходити з того, що організаційними основами місцевого самоврядування є сукупність правових норм, що закріплюють структуру органів місцевого самоврядування, порядок, форми і принципи їх діяльності, визначають матеріальні і фінансові основи місцевого самоврядування. Ураховуючи це та використовуючи чинне законодавство України, необхідно з'ясувати систему місцевого самоврядування. Слід розглянути основні організаційні форми місцевого самоврядування при його здійсненні – діяльність представницьких органів, їх голів, виконавчих комітетів та територіальної громади.

Контрольна робота № 10

Тема 10. Територіально-економічна основа діяльності органів місцевого самоврядування в Україні.

1. Територіальна основа місцевого самоврядування.
2. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування.
3. Місцеві бюджети.
4. Гарантії діяльності органів місцевого самоврядування.

Працюючи над самостійною роботою, студент повинен пам'ятати, що органи місцевого самоврядування є юридичними особами і наділяються законом власними повноваженнями. Необхідно розкрити сутність територіальної та матеріально-фінансової основи місцевого самоврядування. Зокрема, розкрити роль адміністративно-територіального устрою держави у функціонуванні системи місцевого самоврядування. Крім того, треба пам'ятати, що місцеві бюджети є самостійними і не включаються до Державного бюджету та інших місцевих бюджетів. Оскільки реалізація права місцевого самоврядування можлива лише на основі конституційних гарантій, то необхідно звернути увагу на правовий шлях їх забезпечення.

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Змістовий модуль 1. Організація роботи Верховної Ради України

1. Основні елементи змісту державного будівництва і самоврядування.
2. Система органів державної влади і самоврядування.
3. Державні та адміністративні територіальні одиниці.
4. Система устрою Верховної Влади України.
5. Законодавча діяльність Верховної Влади.
6. Правове регулювання організації роботи Верховної Ради України.
7. Організаційні форми роботи Верховної Ради.
8. Сесія як основна форма роботи Верховної Ради.
9. Підготовка і проведення сесії Верховної Ради.
10. Особливості першої сесії Верховної Ради нового скликання.
11. Парламентські комітети.
12. Форми і методи діяльності парламентських комітетів.
13. Тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради.
14. Депутатські групи Верховної Ради.
15. Функції Верховної Ради.
16. Правове регулювання роботи народних депутатів.
17. Організація роботи народних депутатів в округах.
18. Організаційно правові гарантії депутатської діяльності.
19. Порядок утворення і склад Президії Верховної Ради.
20. Апарат Президії Верховної Ради.

Змістовий модуль 2. Організація роботи Президента України. Рада Національної безпеки та оборони. Кабінет Міністрів України та органи державної виконавчої влади

21. Президент України як голова держави.
22. Секретаріат Президента України.
23. Правові акти Президента України.
24. Утворення Кабінету Міністрів України.
25. Структура і організація роботи Кабінету Міністрів України.
26. Правові акти Кабінету Міністрів України.
27. Економічна і фінансова основи організації і діяльності органів державної влади.

28. Економічна і фінансова основи організації та діяльності органів місцевого самоврядування.
29. Конституційні основи організації та діяльності органів державної влади.
30. Конституційні основи організації та діяльності органів місцевого самоврядування.

Змістовий модуль 3. Статус та організація роботи Конституційного Суду України. Основні засади місцевого самоврядування в Україні

31. Порядок утворення місцевої державної адміністрації.
32. Основні принципи місцевого самоврядування.
33. Права громадян на участь у місцевому самоврядуванні.
34. Місцеві референдуми та ініціативи.
35. Гарантії місцевого самоврядування.
36. Органи самоорганізації населення.
37. Державний контроль у місцевому самоврядуванні.
38. Відповідальність органів у місцевому самоврядуванні.
39. Організаційні форми роботи місцевих Рад.
40. Порядок утворення і склад виконкомів місцевих Рад.
41. Повноваження виконавчих комітетів місцевих Рад.
42. Сесія місцевих Рад.
43. Постійні комісії місцевих Рад.
44. Голови місцевих Рад і їх заступники.
45. Голова Верховної Ради і його заступники.
46. Організація роботи народних депутатів місцевих Рад у виборчих округах.
47. Територіальні громади.
48. Місцеві бюджети.
49. Право комунальної власності.
50. Фінансова економічна основа місцевого самоврядування.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (ІСПИТ)

1. Поняття і предмет державного будівництва і самоврядування в Україні.
2. Система органів державної влади і самоврядування.
3. Конституційні основи державного будівництва і самоврядування.
4. Основні елементи змісту державного будівництва і самоврядування.
5. Джерельна основа державного будівництва і самоврядування.
6. Територіальна основа системи органів державної влади і самоврядування.
7. Організаційний устрій Верховної Ради України.
8. Функції і повноваження Верховної Ради України.
9. Правова основа організації роботи Верховної Ради України.
10. Організаційні форми роботи Верховної Ради України.
11. Законодавчий процес у Верховній Раді України.
12. Порядок проведення сесії Верховної Ради України.
13. Перша сесія Верховної Ради України нового скликання.
14. Організація роботи народних депутатів на сесії Верховної Ради України.
15. Порядок внесення і розгляду запитів народних депутатів.
16. Голова Верховної Ради України: функції, повноваження і організація роботи.
17. Заступники Голови Верховної Ради України.

18. Секретаріат Верховної Ради України і його функції.
19. Парламентські комітети як спеціальні внутрішні підрозділи Верховної Ради України.
20. Функції парламентських комітетів.
21. Система і порядок утворення парламентських комітетів.
22. Організаційні форми і методи діяльності парламентських комітетів.
23. Правове регулювання діяльності парламентських комітетів і спеціальних комісій.
24. Акти парламентських комітетів.
25. Тимчасові спеціальні комісії.
26. Порядок утворення і система депутатських груп та фракцій.
27. Функції і організація роботи депутатських груп та фракцій.
28. Погоджувальна рада депутатських груп та фракцій.
29. Правове регулювання діяльності народного депутата.
30. Виборчий округ і його особливості.
31. Інформаційно-роз'яснювальна діяльність народного депутата.
32. Організація прийому виборців народними депутатами.
33. Звіти народних депутатів перед виборцями.
34. Вивчення громадської думки народними депутатами.
35. Участь народних депутатів у виявленні і ліквідації порушень законності.
36. Участь народних депутатів у роботі територіальних депутатських груп.
37. Організаційно-правові гарантії діяльності народного депутата.
38. Недоторканність народних депутатів.
39. Депутатський запит.
40. Права та обов'язки народного депутата у Верховній Раді України та її органах.
41. Депутатське звернення.
42. Права та обов'язки народного депутата у виборчому окрузі та за його межами.
43. Правова основа діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
44. Мета парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.
45. Функції і повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
46. Порядок призначення, звільнення та припинення повноважень Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
47. Підстави діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
48. Акти реагування Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
49. Секретаріат та представники Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
50. Гарантії діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
51. Організація і проведення виборів Президента України.
52. Акти Президента України та їх правова природа.
53. Організація роботи Президента України з органами виконавчої, законодавчої, судової влади та місцевого самоврядування.
54. Питання Адміністрації Президента України та організація її роботи.
55. Координаційні, консультативні та дорадчі органи Президента України.

56. Рада національної безпеки та оборони.
57. Інститут імпідменту та процедура його застосування.
58. Правова основа діяльності Кабінету Міністрів.
59. Порядок формування Кабінету Міністрів.
60. Структура і повноваження Кабінету Міністрів.
61. Організація роботи Кабінету Міністрів.
62. Акти Кабінету Міністрів.
63. Прем'єр-міністр України.
64. Організація роботи центральних органів виконавчої влади.
65. Система і повноваження місцевої державної адміністрації.
66. Апарат місцевої державної адміністрації.
67. Матеріально-технічне забезпечення діяльності місцевих державних адміністрацій.
68. Відносини місцевих державних адміністрацій з Президентом України та Кабінетом Міністрів України.
69. Відносини місцевих державних адміністрацій з органами місцевого самоврядування.
70. Правова основа діяльності Конституційного Суду України.
71. Статус та повноваження Конституційного Суду України.
72. Порядок призначення суддів Конституційного Суду України.
73. Голова Конституційного Суду і його заступники.
74. Структура Конституційного Суду України.
75. Звернення до Конституційного Суду України.
76. Організаційно-правові форми та організація роботи Конституційного Суду.
77. Порядок конституційного провадження в справах у Конституційному Суді України.
78. Рішення і висновки Конституційного Суду України.
79. Становлення системи місцевого самоврядування в Україні.
80. Поняття і характерні риси місцевого самоврядування.
81. Принципи і системи місцевого самоврядування.
82. Правове забезпечення місцевого самоврядування.
83. Організаційно-правова основа місцевого самоврядування.
84. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування.
85. Місцеві ради та їх виконавчі органи.
86. Районні та обласні ради, їх посадові особи та апарат.
87. Особливості самоврядування у м. Києві.
88. Акти органів місцевого самоврядування.
89. Гарантії місцевого самоврядування.
90. Відносини органів місцевого самоврядування з органами державної влади.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Навчальна програма курсу.....	4
2. Робоча програма курсу.....	5
2.1. Тематика лекцій.....	5
2.2. Тематика та завдання для семінарських занять.....	8
3. Список нормативно-правових джерел та навчально-методичної літератури.....	10
4. Самостійна робота.....	13
5. Індивідуальна робота.....	18
6. Контрольна робота для студентів заочної форми навчання.....	20
7. Перелік питань для модульного контролю.....	24
8. Перелік питань для підсумкового контролю (іспит).....	25

Підписано до друку 21.02.2012. Формат 60x84/16.
Гарнітура Times New Roman.

Надруковано в редакційно-видавничому відділі
Східноєвропейського університету економіки і менеджменту,
вул. Нечуя-Левицького, 16, Черкаси, 18036.